

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ה"פ 10532-10-20 פלונית ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה

לפני **כבוד השופטת חדוה וינבאום וולצקי****המבקשים**

1. פלונית

2. פלוני

3. פלונית

ע"י ב"כ עוה"ד אמיר קוזקוב

נגד

המשיב**היועץ המשפטי לממשלה**

ע"י פרקליטות מחוז ת"א אזרחי

באמצעות עוה"ד גב' יעל בארי-לוזון

חקיקה שאוזכרה:

חוק החולה הנוטה למות, תשס"ו-2005: סע' 15

מיני-רציו:

* המקרה הנדון אכן אינו נכנס בגדר חוק החולה הנוטה למות. יחד עם זאת, מדובר במחלה סופנית ולמבקשת כשירות להביע את דעתה. המבקשת זכאית להחליט כיצד ומתי יסתיימו חייה בנתונים שבהם היא נמצאת, ואך נכון הוא לכבד את רצונה. ביהמ"ש מאשר לרופא לטפל לבצע את התהליך אשר נתבקש, שאינו כרוך בפעולה אקטיבית.

* בריאות – זכויות החולה – זכות לסרב לקבל טיפול

* בריאות – חולה הנוטה למות – רצונו שלא להאריך את חייו

* משפט חוקתי – זכויות הפרט – אוטונומיה של הפרט

* משפט חוקתי – זכויות הפרט – זכות האדם על חייו

בקשה שהגישה המבקשת 1 להורות לגורמים המטפלים בה לאפשר לה לסיים את חייה זאת לאחר שחלתה במחלת ה- ALS ומצבה היום סיעודי מוחלט והיא מתקשרת עם הסביבה או באמצעות תנועות שפתיים, או באמצעות מצמוץ עיניים.

ביהמ"ש המחוזי אישר את הבקשה בקבעו:

מתוך תצהירה עולה כי המבקשת נחושה בדעתה לסיים את חייה תוך גמילתה ממכונת ההנשמה באופן מדורג ותוך מתן סדציה פליאטיבית. ביהמ"ש השתכנע כי אין חולק שאכן זהו רצונה של המבקשת. ע"פ עמדת היועמ"ש, ניתן להיעתר לבקשת המבקשת לאחר שאף הוא השתכנע מחוות הדעת הרפואיות שמצבה של המבקשת לא צפוי להשתפר. זאת הגם שאין מדובר על בקשה שנכנסת תחת הקטגוריות של חוק החולה הנוטה למות, משלא ניתן לקבוע היום כי למבקשת לא נותרו יותר מ-6 חודשי חיים.

יחד עם זאת, מסכים היועמ"ש כי מדובר במחלה סופנית ועל כן ניתן להידרש לבקשה ע"פ העקרונות שהנחו את חקיקת החוק ובעיקר סעיף 15 שבו. ע"פ אותם עקרונות יש תחילה לברר את רצונו של החולה שהינו בעל כשירות להביע את דעתו. במקרה כאן, מקבל היועמ"ש כי למבקשת כושר כזה והיא הביעה את רצונה. עוד יש לפעול בהתאם לעקרון שבחוק שאין לאשר פעולה אקטיבית שתביא למותו של חולה, אלא לנקוט בפעולות פסיביות. היינו, ניתן לאפשר מניעת חידוש טיפול רפואי מחזורי. במקרה כאן הטיפול בהנשמה במבקשת מופסק כל יום לצורך ניקוי הלחה ואזי מוחזר שוב.

בסופו של יום מסכים היועמ"ש כי תתקבל בקשת המבקשת באופן הבא: תחילה ישאל הרופא המטפל שוב את המבקשת לעמדתה, ככל שתעמוד בדעתה כי ברצונה לסיים את חייה ניתן יהיה להפחית את ריווי החמצן וכן את קצב ההנשמה עד ל-21% שהוא שיעור החמצן באוויר וזאת כאשר ניתנת למבקשת סדציה מתאימה ומבלי שיש צורך בניטור מדדי החמצן האלקטרוליטים והגזים בדמה.

מקובלת על ביהמ"ש עמדת המדינה כי המקרה כאן אינו נכנס בגדר חוק החולה הנוטה למות. עוד מקובל על ביהמ"ש שפתרון צריך לאזן בין קדושת החיים לאוטונומיה של אדם על גופו ועל חייו. עמדה זו מובילה לקבלת ואישור האפשרות כפי שתוארה לעיל.

זכותו של אדם לסרב לקבל טיפול גם אם הדבר יביא למותו יונקת את כוחה מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. דווקא העובדה שלאורך כל חייה נדרשה המבקשת לקבל החלטות אמיצות לפעול בחריצות ולא נתנה לקשיים להשיג אותה לאחר, הביאה את ביהמ"ש למסקנה שנחישותה כעת היא כזו שיש לכבד אותה. אשר על כן, ניתן אישור לרופא המטפל לבצע את התהליך כמתואר לעיל. המבקשת זכאית היא להחליט כיצד ומתי יסתיימו חייה בנתונים שבהם היא נמצאת ואך נכון הוא לכבד את רצונה.

פסק דין

הערה מקדימה: פסק דין זה במתכונת זו מותר בפרסום לאור בקשת המשפחה של המבקשת 1 ז"ל ובאישור היועץ המשפטי לממשלה, לאחר שנמחקו ממנו פרטים מזהים. הוא ניתן במקור ביום 5.11.20.

1. בפניי בקשה שהגישה המבקשת 1 להורות לגורמים המטפלים בה לאפשר לה לסיים את חייה זאת לאחר שחלתה במחלת ה-ALS ומצבה היום סיעודי מוחלט והיא מתקשרת עם הסביבה או באמצעות תנועות שפתיים, או באמצעות מצמוץ עיניים.
2. במסגרת הבקשה ביקשה המבקשת שיינתן לה לסיים את חייה באחת משלוש אפשרויות.
3. לאחר שעברתי על הבקשה, על המסמכים הרפואיים ועל חוות הדעת, נמצאתי למדה שמדובר במבקשת ילידת ,....., בת בכורה למשפחה מרובת ילדים, שהחל מגיל צעיר

- נדרשה לכוחות גדולים בטיפול באחיה הקטנים נוכח מצב משפחתי לא פשוט שאליו נקלעה בצעירותה.
- כפי שעלה מהבקשה מאמציה צלחו והמשפחה מלוכדת. לא זו אף זו, נדרשה לטפל בשני אחיה שחלו בגיל צעיר במחלת הסרטן וגם שם נתנה כתף.
4. בבגרותה נישאה, אלא שגם כאן נדרשה לתעצמות נפש לאחר שיקיר ליבה חזר ממלחמת יום הכיפורים עם צלקות נפשיות כמו רבים אחרים שנלחמו במלחמה הזו. יחד איתו הביאה לעולם שלושה ילדים, אלא שגם האושר הזה לא ארך זמן ובעלה מצא את מותו בגיל צעיר מאוד כשהיא רק בת ...
5. המבקשת גדלה את ילדיה לתפארת כפי שעולה היום מהאופן שבו ילדיה התגייסו עבורה הן בטיפול והן באומץ לשתף פעולה עם ההחלטה שהתגבשה אצלה.
6. חרף כל אותם קשיים הצליחה המבקשת לאורך שנים לעבוד בתפקיד בעל משמעות ב..... לצד זאת טיפחה זוגיות שנייה שבה ראתה חיים טובים, כולל טיולים בעולם.
7. דווקא בעת טיול ב.... הרימה המחלה ראש לראשונה כאשר המבקשת מעדה ונפלה ולאחר מכן החלה הדרדרות מהירה במצבה.
8. באוגוסט 2018 אובחנה המבקשת כחולה ALS.
- מדובר במחלה ארורה שלעת הזו אין לה כל מרפא ובכל זאת ביקשה המבקשת לנסות כל דרך להוסיף ולתפקד ותקופה מסוימת אף קיבלה טיפול מתוך תקווה שיאט את התקדמות המחלה.
9. בינואר 2019 נאלצה המבקשת לצאת לפנסיה מוקדמת ואף לאחריה הלכה המחלה והידרדרה תוך שהמבקשת נזקקת להאכלה בזונדה ולהנשמה.
10. בשלב מסוים אושפזה המבקשת בבית רבקה. מתוך העולה מהמסמכים שם ביקשה המבקשת עם אשפוזה שלא לעשות לה טיפולים מצילי חיים. כבר בכך ניתן ללמוד על מחשבתה כפי שהתגבשה לעת הזו.
- ראיתי לציין שהן המוסד והן ילדיה שתפו עמה פעולה ואין חולק שלילדים קשה מאוד לשתף פעולה עם בקשה כזו של הורה. אין לי אלא להעריך את יכולותיהם של ילדיה שאני מניחה שבאים מאותו מקום של קשר הדוק וחזק עם האם.
11. לבקשה שבפניי צורפו שתי חוות דעת.

האחת, של ד"ר שהינו מנהל מחלקת מונשמים כרוניים ב..... והוא גם הרופא של יחידת המשך טיפול בית ומטפל במבקשת.

על פי חוות דעתו המבקשת מרותקת למיטתה ואינה מסוגלת להיזז אלא את עיניה. התקשורת עמה נעשית אך ורק באמצעות מכשיר שקורא מצמוץ עיניים באמצעות לוח שקוף וצבעים.

למול המוגבלות הפיזית מציין המומחה כי במבקשת נותרו כל יכולותיה הקוגניטיביות וכושרה השכלי תקין לחלוטין. היא מביעה את רצונותיה ואת דעותיה.

השנייה, היא חוות דעת של מומחה בתחום הפסיכיאטרי ד"ר על פי חוות דעתו המבקשת צלולה בדעתה, מודעת למצבה ויכולת השיפוט שלה שמורה.

12. משמע, חרף העובדה ששניים מילדיה של המבקשת מונו כאפוטרופוסים לגוף ולרכוש, המבקשת בכושרה המלא להביע את רצונותיה על פי חוות דעת רפואיות.

13. לבקשה צורף גם תצהירה של המבקשת. התצהיר נערך באמצעות בא-כוחה.

מתוך התצהיר עולה כי המבקשת נחושה בדעתה לסיים את חייה תוך גמילתה ממכונת ההנשמה באופן מדורג ותוך מתן סדציה פליאטיבית.

14. ב"כ המבקשת לא הסתפק בהקראת המרצת הפתיחה למבקשת אלא פנה אליה בשאלות ישירות שהתשובה עליהן מחייבת תשובה ברורה וציין אותן באישור שנתן לתצהירה.

15. השתכנעתי כי אין חולק שאכן זהו רצונה של המבקשת.

16. ביקשתי את נוכחות הילדים היום באולם והתרשמתי שעם כל הקושי הם נכונים לקבל את בקשתה של אמם.

17. על פי עמדת היועמ"ש לממשלה שהוגשה בתיק זה, ניתן להיעתר לבקשת המבקשת לאחר שאף הוא השתכנע מחוות הדעת הרפואיות שמצבה של המבקשת לא צפוי להשתפר.

זאת הגם שאין מדובר על בקשה שנכנסת תחת הקטגוריות של [חוק החולה הנוטה למות](#), התשס"ו-2005. זאת מאחר ולא ניתן לקבוע היום כי למבקשת לא נותרו יותר מ – 6 חודשי חיים.

יחד עם זאת, מסכים היועמ"ש לממשלה כי מדובר במחלה סופנית ועל כן ניתן להידרש לבקשה על פי העקרונות שהנחו את חקיקת החוק ובעיקר [סעיף 15](#) שבו.

18. על פי אותם עקרונות יש תחילה לברר את רצונו של החולה שהינו בעל כשירות להביע את דעתו.

במקרה כאן, מקבל היועמ"ש לממשלה כי למבקשת כושר כזה והיא הביעה את רצונה.

עוד יש לפעול בהתאם לעקרון שבחוק שאין לאשר פעולה אקטיבית שתביא למותו של חולה, אלא לנקוט בפעולות פסיביות. היינו, ניתן לאפשר מניעת חידוש טיפול רפואי מחזורי.

במקרה כאן הטיפול בהנשמה במבקשת מופסק כל יום לצורך ניקוי הלחה ואזי מוחזר שוב.

19. בסופו של יום מסכים היועמ"ש לממשלה כי תתקבל בקשת המבקשת באופן שהתהליך יבוצע כפי שפורט באופציה הראשונה בהמרצת הפתיחה, היינו: תחילה ישאל הרופא המטפל שוב את המבקשת לעמדתה, ככל שתעמוד בדעתה, כי ברצונה לסיים את חייה ניתן יהיה להפחית את ריווי החמצן וכן את קצב ההנשמה עד ל – 21% שהוא שיעור החמצן באוויר וזאת כאשר ניתנת למבקשת סדציה מתאימה ומבלי שיש צורך בניטור מדדי החמצן האלקטרוליטים והגזים בדמה.

סיכום

20. מקובלת עלי עמדת המדינה כי המקרה כאן אינו נכנס בגדר [חוק החולה הנוטה למות](#). עוד מקובל עלי שפתרון צריך לאזן בין קדושת החיים לאוטונומיה של אדם על גופו ועל חייו.

עמדה זו מובילה אותי לקבל ולאשר את האפשרות כפי שתוארה לעיל (האפשרות הראשונה בבקשה).

21. זכותו של אדם לסרב לקבל טיפול גם אם הדבר יביא למותו יונקת את כוחה מחוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

22. דווקא העובדה שלאורך כל חייה נדרשה המבקשת לקבל החלטות אמיצות לפעול בחריצות ולא נתנה לקשיים להשיג אותה לאחור, הביאה אותי למסקנה שנחישותה כעת היא כזו שיש לכבד אותה.

23. אשר על כן, ניתן אישור לרופא המטפל לבצע את התהליך הבא כמתואר.

א. הרופא ישוב ויודא עם המבקשת שזהו אכן רצונה והיא איתנה בדעתה לסיים את חייה.

- ב. רק אם התשובה תהיה חיובית וברורה ניתן יהיה להמשיך בתהליך.
- ג. תינתן למבקשת סדציה פליאטיבית מתאימה ואזי תבוצע הפחתה הדרגתית של קצב ההנשמה וריווי החמצן עד לשיעור של 21%.
- ד. הרופא המטפל רשאי להימנע מניטור של ריווי החמצן בדם, הגזים והאלקטרוליטים.
- ה. כל התהליך יתועד בהתאם לנהלים רפואיים.
24. צר לי מאוד על המבקשת ומשפחתה ויחד עם זאת, זכאית היא להחליט כיצד ומתי יסתיימו חייה בנתונים שבהם היא נמצאת ואך נכון הוא לכבד את רצונה.
- ניתן היום, י"א תשרי תשפ"ב, 17 ספטמבר 2021, בהעדר הצדדים.**

חדוה וינבאום וולצקי 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)